

לקט שאלות העוסקות בצורני גזירה ונטייה: צורנים סופיים ומשמעויותיהם

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חצב־ברק, אוגוסט 2019, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

12. לפניך קטע קצר, ובו מילים מודגשות. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

אדם נרקיסיסט מלא בחשיבות עֲצָמִית והֶתְנַהְגוּת שלו מְאֻפְּנֶת בדרישה להערצה, בקנאה וב שִׁחְצָנוּת. המנהיגים הנרקיסיסטים חושבים ששמורה להם הַזְכוּת לעקוף איסורים מוסריים. את הַצְלָחוּת הם נוטים לזקוף לטובתם, ואילו בַּשְּׁלוֹנוּת שלהם הם מאשימים אחרים. כמו כן הם דורשים צִיוּת עיוור, מבקשים שיחמיאו להם ואינם מסוגלים לקבל בְּקָרָת.

א. (3) • העתק מן הקטע מילה מודגשת שבה תי"ו בסוף המילה היא חלק מצורן גזירה סופי.

• כתוב מהי משמעות הצורן במילה שהעתקת. _____

(4) לצורני הנטייה יש כמה משמעויות.

העתק מן הקטע שתי מילים מודגשות שיש בהן צורן נטייה, והמשמעות של צורן הנטייה בכל אחת מהן היא אחרת.

ציין את המשמעות של צורן הנטייה בכל אחת מהן.

המילה: _____ משמעות צורן הנטייה: _____

המילה: _____ משמעות צורן הנטייה: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 75281

פרק ג: מערכת הצורות

14. א. ענישה היא תגובה על הפרת **חובותיו** החברתיות של האדם. במילה **חובותיו** יש שני צורנים סופיים. כתוב את שני הצורנים הסופיים, ולכל אחד מהם ציין את סוגו (צורן גזירה או צורן נטייה) ואת משמעותו.
- צורן I: _____
צורן II: _____
- סוג הצורן: _____
סוג הצורן: _____
- משמעות הצורן: _____
משמעות הצורן: _____

ב. לפניך רשימה של מילים בסיומת □ ית.

אַרְוֹנִית, מְלַצְרִית, לוֹחֵית, מְלִית, עֲצֻלָּנִית, גְּבִשׁוּשִׁית

- (1) בטבלה שלפניך מיינ את המילים לשתי קבוצות לפי סוג הצורן הסופי (צורן גזירה או צורן נטייה).
- (2) כתוב את המשמעות המשותפת של הצורנים בכל קבוצה.

צורן גזירה	צורן נטייה
משמעות הצורן:	משמעות הצורן:

ג. לפניך שלושה שמות ומשמעויותיהם.

חֶלְקִיק – חלק זעיר עֶגְלָגַל – מעוגל מעט מְתַקֵּתֵק – מתוק במקצת

- (1) מה המשותף למשקלים של השמות מבחינת דרך היצירה שלהם? _____
- (2) מה המשותף למשקלים של השמות מבחינת המשמעות שלהם? _____
- (3) לפניך שם נוסף: פִּהֶפֶה.
במה דומה שם זה לשמות שבראש הסעיף, ובמה הוא שונה מהם?

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

12. לפניך קטע על פי טקסט 1, ובו מילים מודגשות.

I המונח "חדשות כזב" כולל קשת רחבה של הטעיות ובדיות. באחת מן הכתבות הידועות לשמחה
 II פורסם כי יש חיים על הירח. "החדשות מהירח" היצגו באופן שנועד לשוות להן מדה של אמת.
 III המאמרים נלקחו כביכול מכתב עת מדעי, הובאו בהם נתונים כמותיים רבים, ובצידם תיאור של הטלסקופ
 IV ששימש לגלוי.

1. אחת מן המילים המודגשות בקטע שבראש השאלה מסתיימת בצורן גזירה.

הקף את המילה, וציין את משמעות הצורן הסופי שבמילה. _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשע"ט, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

15. ב. השלם את הקטע שלפניך.

משחקי כדור עדיין נפוצים בימינו.

מן המילה כדור נגזרה המילה כדורי שמשמעותה היא דבר עגול, שנראה כמו כדור.

משמעות צורן הגזירה הסופי במילה כדורי היא _____.

המילה כדורת היא החלופה העברית ל**באולינג**, והיא נוצרה בדרך של _____.

דרך התצורה של המילים כדוריסל, כדורקל היא _____.

דוגמה למילה נוספת שנגזרה באותה דרך תצורה של המילים כדוריסל, כדורקל היא המילה _____

_____ מטקסט 3, שורה 2.

מן המילה כדור נגזר השורש המרובע כ-ד-ר-ר. השורש המרובע כ-ד-ר-ר נוצר בדרך של _____

_____.

ג. לפניך משפט, ובו מודגשות שתי מילים.

מהירות גלישה גבוהה מאפשרת תגובות מהירות למהלכים במשחק.

ציין ליד כל מילה את סוג הצורן הסופי שבה: צורן גזירה אנ צורן נטייה, וקבע את משמעותו.

מהירות סוג הצורן הסופי: _____ משמעותו: _____

מהירות סוג הצורן הסופי: _____ משמעותו: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חצב־ברק, אוגוסט 2018, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

13. ב. המילה **מְקָצוּעַן** מסתיימת בצורן שיכול להתפרש בשתי דרכים: צורן גזירה או צורן נטייה.

שבץ את המילה "מקצוען" במשפט משלך, כך שהצורן הסופי בה יהיה צורן גזירה:

שבץ את המילה "מקצוען" במשפט משלך, כך שהצורן הסופי בה יהיה צורן נטייה:

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

15. ג. לפניך שני משפטים ובכל אחד מהם מודגשת מילה.

(1) מטרתה של התוכנית החדשה היא לעודד **מְעַרְבוּת** של בני נוער בחיי הקהילה.

(2) בימינו יותר ויותר נשים **מְעַרְבוּת** בניהול הבכיר.

שתי המילים המודגשות מסתיימות בצורן סופי.

ציין את סוג הצורן הסופי שבכל אחת מן המילים המודגשות: צורן גזירה או צורן נטייה.

(1) **מְעַרְבוּת** _____

(2) **מְעַרְבוּת** _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצבי־ברק**, אוגוסט 2017, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

15. ב.

לפניך משפט, ובו מיילים מודגשות. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

צעירי דור ה־Y רוצים לשפר את **יכולתם** המקצועית.

(1) שתי המילים "יכולתם" ו"מקצועית" מסתיימות בצורן סופי.

מהו סוג הצורן הסופי המשותף לשתי המילים האלה? הקף את התשובה הנכונה.

צורן גזירה

צורן נטייה

(2) כתוב ליד כל מילה את משמעות הצורן הסופי שלה.

יכולתם: _____

מקצועית: _____

(3) לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. הקְרִיאָה של בני הנוער מסתכמת במסרונים קצרים.

II. הכתובת על החרס שנתגלה בחפירות אינה קְרִיאָה בגלל פגעי הזמן.

• באיזה משפט יש במילה "קריאה" צורן נטייה? _____

• ציין את המשקל של המילה "קריאה" בכל אחד מן המשפטים.

_____ המשקל של "קריאה" במשפט I:

_____ המשקל של "קריאה" במשפט II:

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ז, מס' 75281

פרק ג: מערכת הצורות

15. לפניך שלושה משפטים, ובהם מודגשות מילים.

- (1) השאלה הִסְוֹדִית ביותר היא מה תכלית התפילה.
- (2) אין לראות בתפילת הציבור משימה קוֹלְקָטִיבִית לשיפור רמת החיים החוֹמְרִית.
- (3) שאיפתו הִטְבְּעִית של האדם לשפר את תנאי חייו יוצרת דחף להתפלל אל ה'.

א. כל המילים המודגשות נוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי (גזירה קווית), ובכולן התרחש תהליך בשני שלבים: בכל שלב נוסף צורן. כתוב את שני הצורנים המשותפים לכל המילים, ציין את המשמעות של כל אחד מהם, וקבע אם הוא צורן גזירה או צורן נטייה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ז, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

12. לפניך משפט וקטע קצר על פי הטקסטים, ובהם מילים מודגשות.

- בעבר הִשְׁתַּת החינוך בארץ על ערכים כגון טובת הכלל והחברה, אולם כיום החברה הישראלית מְתַגַּמְלֶת על הישגים אישיים.
- ההגשמה בקיבוץ אינה יכולה לְהַחֲשֵׁב עוד ליעד עיקרי. כיום תנועות הנוער מְעַרְבוֹת בְּעִשְׂיָה החינוכית והציבורית, והן מסגרת לְשִׁיחַ עֶרְכֵי על פי עֶרְכֵי מְגִלַת העצמאות וצורכי השעה של מְדִינַת ישראל. דוֹמָה שמשמעותן של תנועות הנוער היא לְהוֹכִיחַ בכל פעם מחדש כי הוֹלָמוֹת אותן מילות השיר: "שירה, הנוער, שיר עתידנו".

ה. תנועות הנוער הן מסגרת לשיח עֶרְכֵי על פי עֶרְכֵי מגילת העצמאות.

מבין שתי המילים המודגשות הקף את המילה שיש בה צורן גזירה, וציין את משמעותו.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ו, מס' 75281

פרק ג: מערכת הצורות

12. ג. לפניך שני משפטים ובהם המילה **שְׁבִירָה**.
- (1) יהלום מנצנץ בגלל **שְׁבִירָה** של קרני האור.
- (2) לא רצוי לתת לילדים **קטנים** צלחת **שְׁבִירָה**.
- (1) באיזה מן המשפטים יש במילה **שְׁבִירָה** צורן נטייה? _____
- (2) ציין את המשקל של המילה **שְׁבִירָה** בכל אחד מן המשפטים.
- משפט (1): _____
- משפט (2): _____

13. ג. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת.
- מדינות אירופה אינן מחויבות לקלוט ב**שְׁטֶחָן** את כל המהגרים.
 - יש הטוענים כי מי שמתנגד לקליטת פליטים במדינתו הוא **גִּזְעָן**.
- מבין המילים המודגשות קבע באיזו מילה יש צורן גזירה ובאיזו מילה יש צורן נטייה.
- שְׁטֶחָן**: _____ **גִּזְעָן**: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ו, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

17. ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מסומנת בקו המילה **סביבתי**.
- I. **החברה להגנת הטבע מפעילה תכנית לחינוך סביבתי שמטרתה לחזק את ערכי השמירה על הטבע והסביבה בקרב הדור הצעיר.**
- II. **בסביבתי הקרובה רבים מדברים על חשיבות המזון הבריא.**
- ציין את סוג הצורן הסופי במילה "סביבתי" בכל אחד מן המשפטים (צורן גזירה או צורן נטייה) ואת משמעותו.
- משפט I: סוג הצורן _____ משמעותו _____
- משפט II: סוג הצורן _____ משמעותו _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, מרכיב 70%, חורף תשע"ו, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

11. א.

לפניך שמונה מילים שהן צורות בינוני בנקבה.

מְנַחֵה נְדוּנָה מְפַלֵּית נוֹדַעַת

מְאֵטָה מְסִתּוֹבֶבֶת מוֹכְנָה מְשִׁתְנָה

לפניך טבלה. **שבץ** כל אחת מן המילים במשבצת המתאימה לה בטבלה.

הקפד לשבץ את המילה כראוי על פי גזרתה ו**בניינה**.

התפעל	הופעל	הפעיל	נפעל	בניין גזרה
				נחי פ"ו
				נחי ל"ה
				ע"ו
				כפולים

ב.

לפניך קטע משיר לחמוטל, שכתב חיים נחמן ביאליק.

מָה אוֹכְלָה

חְמוּטֵל?

פְּרִי הַגֶּן

מְלוֹא הַסֵּל!

[...]

מָה לוֹמְדָה

חְמוּטֵל?

אֶל תִּשְׁאַל

אֶל תִּשְׁאַל

חְמוּטֵל

לֹא לוֹמְדָה כָּלֵל!

(לקוח מן האתר זמרשת – זמר עברי מוקדם (www.zemereshet.co.il))

הקף בשיר שתי מילים בצורת בינוני בנקבה, וכתוב את הצורה הנהוגה בימינו

של כל אחת מן המילים. _____ , _____

ג. על פי שני הסעיפים א-ב, ציין את שני צורני הנטייה בבינוני נקבה בעברית.